

LJUBLJANSKI ZVON

MESEČNIK ZA KNJIŽEVNOST IN PROSVETO

DR. GREGORJA ŽERJAVA

vélikega bojevnika za politično in kulturno svobodo Slovencev je dne 27. junija t. l. odpoklicala smrt s torišča njegovega dela in boja v zgodovino vsega naroda.

Poleg Janeza Evangelista Kreka je bil Gregor Žerjav drugo oko našega naroda, ki je skozi krvavo noč evropske kulture in človeškega dostojanstva, preko daljnih razbojišč, skozi rešetke avstrijskih ječ ugledalo zarjo narodne svobode, svitanje največjega dne v naši tisočletni zgodovini, ko naj trije slovanski bratje ustanove svojo državo, svobodno in močno, barijero tujim osvajačem.

In bil je Gregor Žerjav v predsmrtnem somraku Avstrije miner, — zvit, neizprosni rušitelj naše Bastille. Bil je v zgodnjem solncu Jugoslavije graditelj, — silen, poln ognja, poln vere in očetovske ljubezni do države, ki je bila njegov najslajši sen in njegovo največje doživetje.

Politik tistega kova, ki je dosegel v demokraciji tretje francoske republike tipično dovršenost: radikalen, premočrten, vztrajen leader, ki z najglobljim prepričanjem varuje svojo linijo in čistost svoje doktrine, je imel vsekdar veliko umevanja za kulturne potrebe svojega naroda. Bil je soustanovitelj «Tiskovne zadruga», ki je prevzela svetle tradicije «Ljubljanskega Zvona» in dala slovenskemu založništvu nov razmah; ustanovil je «Vodnikovo družbo», matico slovenske ljudske knjige, ki ji je bil eden najzvestejših čitateljev.

Ves prožet od opojnega sna o veliki jugoslovanski bodočnosti, o zgodovinskih nalogah naše rase v Evropi, je s svojim širokim duhom objemal tudi srbsko in hrvatsko kulturo in snoval načrte o jugoslovanski sintezi. Prvo desetletje naše države, polno težkih bojov in pretresljajev, in drama osebnega življenja, njegov dvajsetletni boj z boleznijo, ki ji je naposled podlegel, sta nujno vezala mnoge njegove pozitivne energije in osebne odlike. Njegova žilava delavnost in neomajna odločnost pa ostaneta v slovenski politični zgodovini tega desetletja osamljen primer in vzor.

Namenjeno mu je bilo, da zapusti življenje nekako s koncem desetletja, ki mu je dal toliko energije in ki bo nosilo tudi po njem obeležje. Pred aeropagom narodne zgodovine mu ne bo težko zagovarjati svoje vnete ljubezni do naroda, ki ga bo vedno štel med svoje reprezentante v Emersonovem smislu.